

Başvuru Numarası	:2022/1370
Toplantı Tarihi/Sayısı	:14.9.2023/36
Karar Numarası	:2023/634
Başvuran	:A. Ö.
Başvuran Vekili	:-
Adres	:-
Muhatap Kurum/Kişi	:Siverek 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres	:-

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, başvuranın kaldığı odadaki banyonun tadilatının yapılmadığı, temizlik malzemesi verilmediği ve haksız yere tek kişilik odada tutulduğu iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

- Beş buçuk ay önce koğuştan alınarak tek kişilik hücreye konulduğunu,
- Hücredeki banyoda ayna bulunmadığını, banyo duvarının bir kısmında fayans olmadığını, diğer kısımdaki fayansların ise çökmek üzere olduğunu, bu sebeple kişisel temizlik ihtiyacını gideremediğini,
- Hem sözlü olarak hem de dilekçe yoluyla şikayetlerini İdareye ilettiğini ancak sorunların çözülmediğini,
- İdare tarafından önceden temizlik malzemeleri verildiğini ancak son beş aydır bu malzemelerin verilmediğini, kaldığı odanın hijyenini sağlayamadığını, İdare tarafından bazı odalara bu malzemelerin verildiğini bazılarına ise verilmediğini,

d. Koşuş ortamına geçmek istediğini ancak talebinin reddedildiğini iddia etmektedir.

3. Muhatap Siverek 1 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

- 25/5/2022 tarihinde bütün odaların tadilatının yapıldığı, bu tadilat kapsamında fayans bakımlarının da yapıldığı,
- Temizlik malzemelerinin dağıtılması uygulamasının COVID-19 salgınının yoğun olduğu döneme özgü olduğu, tedbirlerin esnetilmesinden sonra bu uygulamanın sonlandırıldığı ve mahpusların temizlik malzemelerini kantinden temin etmesi esasına geçildiği,

c. Temizlik malzemelerini kantinden temin etmeye maddi durumu uygun olmayan mahpusların psiko-sosyal servis aracılığıyla belirlendiği ve bu mahpuslara yardım sağlandığı, başvuranın ise hesabında 5/9/2022 tarihi itibarıyla 2059 TL bulunduğundan bu kategoride olmadığını değerlendirildiği, dolayısıyla bazı mahpuslara temizlik malzemelerinin verilirken bazılarının verilmemesi durumunun keyfi bir uygulama olmadığı ifade edilmektedir.

4. Muhatapın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından sunulan yazılı görüşte özetle:

- Muhatap Kurumun, banyodaki eksikliklerin giderildiğine dair gönderdiği belgelerin gerçeği yansıtmadığı,

- b. Salgın dönemi öncesinde de banka hesaplarındaki para işletilerek temizlik malzemesi dağıtıldığı, hesabındaki parayı buzdolabı almak için biriktirdiği, dolayısıyla kendisinin de maddi durumunun iyi olmadığı,
- c. Kendisiyle aynı durumda olan adli mahkumların koğuş ortamına geçirildiği halde kendisinin geçirilmediği ifade edilmektedir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun "*Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek*" ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. 6701 sayılı Kanun'un 17'nci maddesinde ise özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "Gerekçeli kabul edilmezlik kararı" başlıklı 67'nci maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.*"

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

8. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

9. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

10. "*Ceza infaz kurumlarının bütün bölümleri her zaman gerekli şekilde bakımlı ve temiz tutulmalıdır. Mahpuslar cezaevine kabul edildiklerinde kalacakları odalar veya diğer barınma alanları temiz olmalıdır. Mahpuslar, hijyen ve mahremiyetin gözetildiği sıhhi imkânlarla her an ulaşabilmelidirler. Genel hijyenin sağlanması için her mahpusun, iklimine uygun sıcaklıkta ve mümkünse her gün, değilse haftada en az iki kez (veya gerekiyorsa daha sık olarak) banyo veya duş yapabilmesi için uygun tesisler sağlanmalıdır. Mahpuslar kendilerini, giysilerini ve kaldıkları yerleri temiz ve düzenli tutmalıdırlar. Mahpusların temizlik koşullarını yerine getirebilmeleri için cezaevi yetkilileri onlara tuvalet malzemeleri de dâhil olmak üzere genel temizlik gereç ve malzemelerini sağlamalıdırlar.*" (Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Avrupa Cezaevi Kurallarına Dair Üye Devletlere Rec(2006)2-rev Sayılı Tavsiye Kararı, 11/1/2007, para. 19.)

11. Anayasa Mahkemesine (AYM) göre: "*(...) Hücrelerin maddi imkânlarının yeterli olmaması,*

odanın ve pencerenin küçük olması gibi iddialar kötü muamele yasağı çerçevesinde incelenmesi gereken hususlardır. Ancak bu durumda dahi başvurucuların iddialarının yeterince ciddi, açık ve tutarlı emarelerden ya da aksi ispat edilmemiş birtakım karinelere oluşması gerekmektedir.” (AYM, Ahmet Yeter, B. No: 2014/5100, 16/2/2017, para. 39.)

12. Somut başvuruda başvuran, banyo duvarlarında fayans olmaması nedeniyle temizlik ihtiyacını gideremediğini ve bazı odalara temizlik malzemesi verilirken bazılarında verilmemesini iddia etmektedir. Bu iddialara karşılık muhatap Kurum, bütün odaların tadilatının yapıldığını, temizlik malzemelerinin salgın döneminden sonra sadece maddi durumu iyi olmayan mahpuslara verildiğini, başvuranın ise hesabında 2059 TL olması nedeniyle bu kategoride değerlendirilmediğini belirtmektedir. Başvuran ise banyo duvarının boyandığını ancak fayansların değiştirilmediğini, salgın döneminden önce temizlik malzemelerinin karşılandığını ancak halihazırda sadece bazı odalara dağıtıldığını ifade etmektedir.

13. 29/3/2020 tarihli ve 31083 tarihli Resmi Gazete' de yayımlanan Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Yönetmelik'in 95'inci maddesine göre: “(1) Kurumlarda; oda, yatakhane, atölye ve diğer ortak kullanım alanlarının temiz tutulmasına ve uygun zamanlarda havalandırılmasına özen gösterilir. Bu amaçla, gerekli araç ve gereçler kurum idaresince sağlanır.

(2) Kurumun bulunduğu yer ve iklim koşulları dikkate alınarak, kurum binası uygun sıcaklıkta tutulur.

(3) Kurum binasının bakımı, temizliği, ısıtılması ve tesisatında meydana gelecek hasar veya bozuklukların onarımından kurumun en üst amiri sorumludur.”

14. Mezkur Yönetmelik'in 71'inci maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendine göre ise: “Hükümlüler, yaşadıkları, çalıştıkları ve ortak etkinliklerde buldukları mekanların temizliğini yapmak zorundadır.”

15. Başvuranın banyo duvarlarında fayansların olmaması nedeniyle kişisel temizliğini sağlayamadığı iddialarına karşılık muhatap Kurum, 18 tekli odanın tamamının fayanslar da dahil olmak üzere tadilatının yapıldığını ifade etmiş ve buna ilişkin belgeleri Kurumumuza göndermiştir. Bunun yanında, banyo duvarlarında fayans olmaması fiziksel koşullardaki bir yetersizliği ifade etse de bu yetersizliğin kişisel temizliğe engel teşkil edecek nitelikte olmadığı değerlendirilmektedir. Bu kapsamda, söz konusu iddianın dayanağının bulunmaması nedeniyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

16. Başvuranın, temizlik malzemelerinin bazı mahpuslara ücretsiz olarak verilip bazılarında verilmemesi iddiasına yönelik olarak; Mezkur Yönetmelik'in 95'inci maddesinin birinci fıkrasında, ortak kullanım alanlarının temizliği için gerekli araç ve gereçlerin Kurum idaresince sağlanacağı öngörülmüştür. Mezkur Yönetmelik maddesinde geçen araç ve gereçler ifadesinin, deterjan ve benzeri temizlik malzemelerini kapsamadığı, dolayısıyla bu türden temizlik malzemelerinin mahpuslara ücretsiz olarak sağlanmasının muhatap Kurum açısından bir yükümlülük olmadığı, bu nedenle, temizlik malzemeleriyle ilgili söz konusu iddia ve taleplerin, dayanağının bulunmaması nedeniyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

17. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine (AİHM) göre: “Bir kişiyi özgürlüğünden yoksun bırakan önlemler genellikle acı çekme veya aşağılanma unsurlarını içerir. Bununla birlikte, gerek tutukluluk hali, gerekse mahkûmiyet kararının ardından yüksek güvenlikli bir ceza infaz kurumunda tutulmanın kendi başına Sözleşme'nin 3. maddesi kapsamında bir sorun teşkil ettiği söylenemez. Asayiş kaygıları, devletin belirli mahpus kategorileri için yüksek güvenlikli ceza infaz rejimleri uygulamasına yol açabilir ve esasen, Sözleşme'ye taraf olan birçok devlette tehlikeli mahpuslar için daha sıkı güvenlik kuralları mevcuttur. Kaçma, saldırı veya diğer mahpuslara zarar verme veya onları rahatsız etme riskini önlemeyi amaçlayan bu düzenlemeler, bu tür mahpusların diğer mahpuslardan ayrı tutulması ve daha sıkı kontrolleri içermektedir.” (AİHM, Piechowicz/Polonya, B. No: 20071/07, 17/4/2012, para. 161.)

18. Başvuranın bir diğer iddiası, kendisiyle aynı durumda olanlar koğuşta kalırken kendisinin tek kişilik odada kaldığına yöneliktir. Bu iddiaya ilişkin muhatap Kurum tarafından, başvuranın aldığı ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası gereğince tek kişilik odaya yerleştirildiği ifade edilmektedir. Başvuran ise kendisiyle aynı cezayı almış olan, ancak tek kişilik odada tutulmayan mahpusların olduğunu ifade etmektedir.

19. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 25'inci maddesine göre: "Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasının infazı rejimine ait esaslar aşağıda gösterilmiştir:
a) Hükümlü, tek kişilik odada barındırılır.

(...)"

20. 5275 sayılı Kanun'un 63'üncü maddesine göre: "(1) Tehlikeli hâli bulunan hükümlü ancak bir veya üç kişilik odalarda, diğer hükümlüler ise kurumun fizikî yapısı, kapasite durumu ve güvenlik gerekleri göz önüne alınarak cezaevi yönetimi tarafından belirlenecek sayıda mahkûmun kalabileceği odalarda barındırılırlar."

(2) Her hükümlüye yöresel iklime uygun nitelikte tek tip yatak ve yeterli sayıda yatak takımı verilir.

(3) Kadınların erkeklerle, hükümlülerin tutuklularla, çocukların yetişkinlerle, örgüt veya çıkar amaçlı örgüt suçluları ile terör suçlularının Kanunda sayılan hâller dışında biraraya gelmelerine ve bağlantı kurmalarına izin verilmez.

(4) Oda ve kısımlarda iklim koşulları göz önüne alınarak yeterli yer, ışık, ısınma, havalandırma ve hijyen sağlanır."

21. Ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasına mahkum edilmiş olanların tek kişilik odada tutulması 5275 sayılı Kanun'da düzenlenmiş olduğundan, başvuranın koğuş ortamına geçme talebinin dayanağının bulunmaması nedeniyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmektedir.

22. Sonuç olarak; yukarıda açıklanan nedenlerle başvurunun açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

A. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

14/9/2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Aışan TİRYAKI
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye